

Politechnika Wrocławska
Wydział Elektroniki
Dokumentacja końcowa

ORGANIZACJA I ARCHITEKTURA KOMPUTERÓW: PROJEKT

Autor:

ALEKSANDER NAPOROWSKI 226229
TN 13:15 CZWARTEK

PROWADZĄCY:
dr inż. Tadeusz Tomczak

TEMAT: IMPLEMENTACJA PROCEDUR OBLICZEŃ NA LICZBACH
ZMIENNOPRZECINKOWYCH ZA POMOCĄ INSTRUKCJI STAŁOPRZECINKOWYCH

6 czerwca 2019

Spis treści

1	Cel projektu	2
2	Liczby zmiennoprzecinkowe	3
2.1	Co to jest?	3
2.2	Działania	4
2.2.1	Dodawanie i odejmowanie	4
2.2.2	Mnożenie	4
2.2.3	Dzielenie	5
2.2.4	Pierwiastek	5
3	Założenia projektu	6
3.1	Zmienna 80-bitowa	6
4	Środowisko i uruchomienie	7
5	Operacje bitowe	8
6	Testy	9
6.1	Testy jednostkowe	9
7	Podsumowanie	10

Rozdział 1

Cel projektu

Celem projektu była implementacja procedur obliczeń w języku C++ dla liczb zmiennoprzecinkowych, która za pomocą instrukcji stałoprzecinkowych pozwoli na wykonanie tych procedu.

Rozdział 2

Liczby zmiennoprzecinkowe

2.1 Co to jest?

Liczby zmiennoprzecinkowe są komputerową reprezentacją liczb rzeczywistych zapisanych w formie wykładniczej(naukowej). Aby uprościć arytmetykę na nich, przyjęto ograniczenia zakresu mantysy i eksponenty oraz wprowadzono inne założenia, które reguluje norma IEEE 754 (dla liczb zapisanych w kodzie dwójkowym). Liczbę zapisuje się jako ciąg zer i jedynek przyjmując umowny podział na “pola”:

$$x = S^{-1} \cdot M \cdot 2^E$$

Rysunek 2.1: Wzór liczby zmienoprzecinkowej

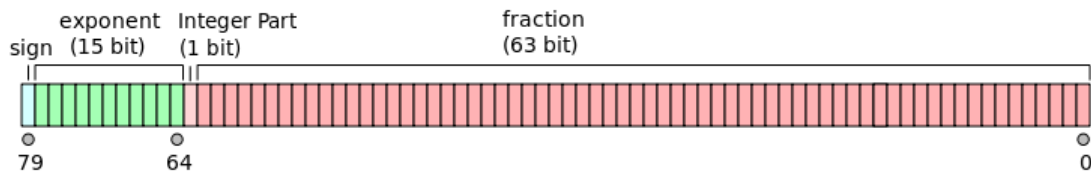
Na rysunku 2.1 przedstawiony jest wzór liczby zmiennoprzecinkowej, gdzie ‘S’ to znak, ‘M’ mantysa, a ‘E’ wykładnik, liczby są w postaci dziesiętnej, wzór pozwala obliczyć jej wartość.

W języku C++ jest kilka typów danych zmiennoprzecinkowych. Różnią się one precyzją, czyli dokładnością zapisu liczby. Jest to związane z ilością bitów, które w kodzie liczby zmiennoprzecinkowej przeznaczone są na zapis mantysy. Mantysa może być reprezentowana dokładniej im więcej posiada ona bitów.

Typy w C++:

- **float** 32bitowa,
- **double** 64 bitowa,
- **long double** 96 lub 128 bitów.

Do realizacji projektu była potrzebna zmienna, której wielkość wynosi 80bitów, na rysunku 2.2 przedstawiony jest podział bitów na znak posiadający jeden znak, cechę 15 bitów i mantysę.

Rysunek 2.2: Podział liczby 80bitowej

2.2 Działania

Na liczbach zmiennoprzecinkowych wykonywane są działania arytmetyczne. Liczbę należy wyobrazić sobie w postaci wykładniczej, jak na rysunku 2.3.

$$\mathbf{x} = \mathbf{M} * \mathbf{B}^{\mathbf{E}}$$

Rysunek 2.3: Liczba zmiennoprzecinkowa w postaci wykładniczej

2.2.1 Dodawanie i odejmowanie

Przy pomocy wyłączenia części wspólnej obu liczb, dostajemy wzór dodawania (jak i odejmowania) przedstawiony na rysunku 2.4.

$$\begin{aligned} \mathbf{x}_1 &= \mathbf{M}_1 * \mathbf{B}^{\mathbf{E}_1} \\ \mathbf{x}_2 &= \mathbf{M}_2 * \mathbf{B}^{\mathbf{E}_2} \end{aligned}$$

Rysunek 2.4: Liczby

$$\mathbf{x}_1 \pm \mathbf{x}_2 = \mathbf{M}_1 * \mathbf{B}^{\mathbf{E}_1} \pm \mathbf{M}_2 * \mathbf{B}^{\mathbf{E}_2} = (\mathbf{M}_1 * \mathbf{B}^{\mathbf{E}_1 - \mathbf{E}_2} \pm \mathbf{M}_2) * \mathbf{B}^{\mathbf{E}_2}$$

2.2.2 Mnożenie

W przeciwieństwie do dodawania/odejmowania, mnożenie liczb w postaci zmiennoprzecinkowej jest dużo prostsze rysunek 2.6.

$$\mathbf{\hat{x}}_1 * \mathbf{\hat{x}}_2 = (\mathbf{M}_1 * \mathbf{B}^{\mathbf{E}_1}) * (\mathbf{M}_2 * \mathbf{B}^{\mathbf{E}_2}) = (\mathbf{M}_1 * \mathbf{M}_2) * (\mathbf{B}^{\mathbf{E}_1} * \mathbf{B}^{\mathbf{E}_2}) = (\mathbf{M}_1 * \mathbf{M}_2) * \mathbf{B}^{\mathbf{E}_1 + \mathbf{E}_2}$$

2.2.3 Dzielenie

W dzieleniu przekształcenie jest bardzo podobne do tego przy mnożeniu.

$$\mathbf{x}_1/\mathbf{x}_2 = (\hat{\mathbf{M}}_1 * \mathbf{B}^{E1}) / (\hat{\mathbf{M}}_2 * \mathbf{B}^{E2}) = (\mathbf{M}_1/\mathbf{M}_2) * (\mathbf{B}^{E1} / \mathbf{B}^{E2}) = (\mathbf{M}_1 / \mathbf{M}_2) * \mathbf{B}^{E1-E2}$$

Rysunek 2.5: Wzór dzielenia

2.2.4 Pierwiastek

Ostatnim działaniem przedstawionym w projekcie jest pierwiastek. Liczby zmiennoprzecinkowe mają za zadanie przechowywać liczby rzeczywiste, więc pierwiastkowanie liczb ujemnych jest niemożliwe, tak więc znak zawsze musi wynosić '0', w innym przypadku będzie wynik NaN. Wzór jest na rysunku.

$$\sqrt{\mathbf{M} \cdot \mathbf{B}^{2n}} = \sqrt{\mathbf{M}} \cdot \mathbf{B}^n$$

Rysunek 2.6: Wzór pierwiastka liczby zmiennoprzecinkowej

Rozdział 3

Założenia projektu

Podczas realizacji projektu z prowadzącym zostały ustalone następujące założenia:

- Implementacja w C++ (nowsze standardy min cpp11)
- Cztery podstawowe działania: dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie oraz jedno nieoczywiste pierwiastek
- Program musi działać pod systemem operacyjnym Linux
- Zmienna musi mieć wielkość 80-bitów
- Użycie instrukcji stałoprzecinkowych (przesunięcia bitowe)

3.1 Zmienna 80-bitowa

Jednym z większych problemów jakie napotkałem podczas realizacji projektu było znalezienie zmiennej o odpowiedniej wielkości. Standardowe zmienne zaimplementowane w C++ były za małe albo za duże. W celu rozwiązania problemu zostałem zmuszony do zaimplementowania własnej zmiennej 'Float80' z której korzystałem. Posiada ona bezparametrowy konstruktor oraz dwa pola 'mantissa' typu 'uint64_t', który jest 64bitowy oraz 'signAndExponent' typu 'uint16_t', suma obu pól daje poszukiwane 80bitów. W polu 'signAndExponent' znajduje się cecha oraz znak. Kod dodanej zmiennej znajduje się na rysunku 3.1.

```
1  #ifndef FLOAT80_H
2  #define FLOAT80_H
3  #include <stdint.h>
4
5
6  class Float80
7  {
8      public:
9          Float80();
10
11          uint16_t signAndExponent;
12          uint64_t mantissa;
13  };
14
15  #endif // FLOAT80_H
```

Rysunek 3.1: Kod zmiennej Float80

Rozdział 4

Środowisko i uruchomienie

Projekt został stworzony z myślą o systemach operacyjnych opartych o jądro Linux'a, było to jedno z założeń projektu. Działanie projektu było testowane też na komputerach używających systemu operacyjnego Windows, jednak kod nie działał prawidłowo, ponieważ kompilatory wbudowane w system operacyjny firmy Microsoft obcinają zakres zmiennej long double do wielkości zmiennej double. Systemem operacyjnym pod którym tworzony był projekt to Ubuntu w wersji 16.04 LTS 32 bity. Do kompilacji użyto GNU Compiler Collection, domyślnego kompilatora dla systemu Linux. IDE używany to CodeBlocks wersja 13.04. W ustawieniach kompilatora została dodana flaga `'-std=gnu++11'`.

Rozdział 5

Operacje bitowe

Operacja bitowa operuje na jednym lub więcej ciągu bitów lub liczbie w zapisie dwójkowym na poziomie poszczególnych bitów. Takie operacje na starych urządzeniach pozawalały na szybsze dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie. Na obecnych urządzeniach operacje bitowe są tak samo szybkie obliczenia dodawanie arytmetyczne i o wiele szybsze niż mnożenia arytmetyczne.

Operatory bitowe:

- `|` Operacja bitowa lub
- `&` Operacja bitowa i
- `^` Operacja bitowa albo
- `«` Przesunięcie bitowe w lewo
- `»` Przesunięcie bitowe w prawo
- `~` Zaprzeczenie bitowe, dopełnienie bitowe

Rozdział 6

Testy

6.1 Testy jednostkowe

W celu sprawdzenia, czy zaimplementowane procedury na liczbach zmiennoprzecinkowych działają w sposób poprawny, należało napisać testy jednostkowe. W tym celu zostało użyte open-source'owe narzędzie firmy Google, Google Test.

Rozdział 7

Podsumowanie

Temat, projektu mimo, że podczas wyboru wydawał się być łatwy okazał się bardzo trudny. Poszukiwanie zmiennej, która posiada określoną ilość bitów spowodowała, że dość długo męczyłem się z jak spełnić ten warunek. Kolejną przeszkodą w realizacji projektu było zrozumienie o co chodzi z instrukcjami stałoprzecinkowymi. Początkowo myślałem, że trzeba użyć instrukcji SIMD, co okazało się błędem. Podczas zaawansowanych prac nad projektem znalazłem informacje o operacjach bitowych, które to powinny zostać użyte w projekcie od początku.

Wyniki otrzymane podczas sprawdzania i testowania programu potwierdziły, że operacje bitowe na obecnych sprzętach osiągają podobne wyniki do dodawania. Pozostałych operacji jak odejmowanie, mnożenie i dzielenie nie udało mi się już zaimplementować, mimo początkowej pracy przy projekcie dwóch osób, projekt musiałem zakończyć sam. W chwili obecnej kod powinien działać tak aby umożliwić odejmowanie, jednak nie zostało to przetestowane.

Bibliografia

- [1] Operacje bitowe https://en.cppreference.com/w/cpp/language/operators?fbclid=IwAR2YRoWjFwVSoQHkL1aVkynzJT4rzN_iPoSs2gGwnvqy5RvL1MsiRzKPe8M.
- [2] Operacje bitowe w C++ https://eduinformatyka.waw.pl/inf/alg/002_struct/0007.php
- [3] Operacje bitowe <http://www.algorytm.org/kurs-algorytmiki/operacje-bitowe.html>
- [4] Extended precision https://en.wikipedia.org/wiki/Extended_precision
- [5] IEEE https://eduinformatyka.waw.pl/inf/alg/006_bin/0022.php
- [6] Basic Computer Architecture